SODRÓDÓ CIVILIZÁCIÓ

A MARXIZMUS VISSZANYUGATOSODÁSA

SCHMIDT MÁRIA

MI TÖRTÉNIK VELÜNK?

„Csak az próbál tanulni a történelemből, aki kíváncsi."
Molnár Tamás

Schmidt Mária: *Országból hazát – Harminc éve szabadon* (2020)

Tévedtünk, tévedtem. Azt hittük, azt hittem, hogy az 1989/90-es antikommunista és nemzeti felszabadító forradalmak, amik legyőzték és meghátrálásra kényszerítették a Szovjetuniót, a kommunizmusra és a marxista ideológiára is halálos csapást mértek. Megtévesztett, hogy nálunk a marxizmus akkor már a '70-es évek óta halott volt. Csak mostanra értettem meg, hogy nem nekem, hanem a nagy olasz katolikus filozófusnak, Augusto Del Nocénak (1910–1989) volt igaza, aki 1989-ben, röviddel a halála előtt, arra figyelmeztetett, hogy a marxizmus csak Kelet-Európában múlt ki, azonban Nyugaton már rég győzött, és átvette a hatalmat. Del Noce szerint ugyanis a marxizmus lényege az ateizmus és a materializmus, gazdaságra vonatkozó elképzelései ideológiájának csak másodlagos, valójában lényegtelen részét képezik.[1]

A marxizmus velejét tehát Del Noce szerint nem gazdaságpolitikája, úgymint a magántulajdon felszámolása, az államosítás és a tervgazdálkodás gyakorlata jelentette,[2] hanem az ateizmus, a materializmus, a történelmi haladásba vetett utópikus hit, és az ezekkel járó relativizmus és nihilizmus. Ezért, annak ellenére, hogy Kelet-Európában a marxista gazdaságpolitikával kísérletező kommunizmus 1989-re megbukott, Marxnak az Istent tagadó filozófiája, radikális ateizmusa, radikális materializmusa, radikális relativizmusa és a tudományizmus leplébe burkolt radikális utópizmusa, ami később a szexizmussal is kiegészült, addigra már teljes behódolásra késztette a Nyugatot, annak hivatalos világnézetévé, valláspótlékává vált. Ezzel egy időben, a múlt század '80-as évtizedére, a kínai kommunisták is szívfájdalom nélkül búcsút mondtak a kizsákmányolásmentességet ígérő egyenlők társadalmának, vagyis a kommunizmusnak. Amint átálltak a piacgazdaságra, vagyis a kapitalizmusra, a Nyugathoz

1 Augusto Del Noce: *The Crises of Modernity*. szerk. és ford. Carlo Lancelotti, McGill-Quenn's University Press, Montreal, 2014. és Agusto Del Noce: *The Age of Secularization*. ford. Carlo Lancelotti, McGill-Queen's University Press, Montreal, 2017.

2 „A proletariátus fokozatosan megfosztja a burzsoáziát a tőkéjétől, minden termelési eszközt állami tulajdonba vesz, vagyis az uralkodó osztállyá vált proletariátus kezébe központosítja annak érdekében, hogy a tömegek produktív energiáit megnövelje." (Erik Maria von Kuehnelt-Leddihn: *Leftism: from de Sade and Marx to Hitler and Marcuse*. Arlington House, New Rochelle, 1974. 131). A magántulajdon helyébe az „összes termelési szerszámoknak közös használata és az összes termékek közös megállapodás szerinti elosztása, vagyis a vagyonközösség fog lépni" – írja Engels *A kommunizmus alapelvei* című munkájában (idézi: Gerő András: *Széljegyzetek a világi megváltás kiáltványához. A kommunisták kiáltványa* = Uő: *Mozaik. Magyar jelenidő és magyar történelem*. Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány–Habsburg Történeti Intézet, Bp. 2020. 245).

Nyeregben – A kolozsvári Mátyás király emlékmű (Fadrusz János, 1896–1901) lovasszobra *(Frigyesy Ágnes felvétele, 2011)*

hasonlóan ők is a tudományizmusra és a technologizmusra bízták a tökéletes jövő kimunkálását.[3] Közben kínosan ügyeltek arra, hogy állampártjuk politikai egyeduralma megmaradjon. A kínaiak sikeres modellváltása arról győzte meg a kiváltságait féltő nyugati marxistákat, hogy a kommunista végcél elengedése náluk is lehetővé teszi a *status quo* fenntartását. Nézzük hát sorban, mi *nem* változott!

ATEIZMUS

„A jót-rosszat ismerő és önmagában elégséges ember megalkotásának reménye a modern utópizmus lényege."

Molnár Tamás[4]

Marx azt tanította, hogy az ember mindaddig nem szabad, amíg valakitől vagy valamitől függ. Amíg tehát hiszi, hogy az ember Isten alkotása, nem lehet szabad. A szabadság radikális függetlenséget feltételez, ezért aki szabad akar lenni, nem függhet Istentől. Az istenhit, a vallás nem más, mint a „tömegek ópiuma", egy olyan „hamis tudat", amire – szerinte – az embernek csak addig van szüksége, amíg kizsákmányolják és elnyomják.[5] Marx úgy vélte, hogy a kizsákmányoltak és az elnyomottak találták ki maguknak vigasztalásul Istent, ezért ha megszűnik az elnyomás, már nem lesz többé szükségük rá.[6] A hitnek, a vallásnak szerinte ugyanis kizárólag gazdasági okai vannak. Különben sem Isten teremtette az embert, hanem az ember teremtette önmagát, mégpedig a munka által, vagyis *self made man*.

Marx tehát az embert állította Isten helyébe, *Übermensch*et csinált belőle. Aki miután nem Istentől kapta az életét, nem is tartozik neki semmivel. Eloldhatja magát tőle, és ezzel felszabadulhat a vallási parancsolatok és erkölcsi törvények kötelmei alól. A marxisták nem ismerik el, hogy vannak örök igazságok, mert szerintük úgy az erkölcs, mint az igazság viszonylagos, koronként változó, szociális konstrukció. A körülmények változásával az igazság és az erkölcs is módosul, ezért mi is szükség szerint változtathatunk rajtuk.[7] A vallás, vagyis az istenhit megingása erkölcsi, filozófiai és teológiai válságot okozott. A vallási béklyótól eloldozott, „szabad ember" Marx szerint maga teremti meg a saját érdekeinek megfelelő értékeket és igazságokat úgy, hogy eltörli, illetve érvényteleníti a régieket.[8]

TÖRTÉNELMI ÉS DIALEKTIKUS MATERIALIZMUS

Az ateizmus és a materializmus nem tudomány, hanem ideológia.

Marx történelmi materializmusa a relativizmus doktrínája. Fő állítása, hogy Istenben nem szabad, a történelmi haladásban viszont kötelező hinni. A marxizmus úgy szekuláris tehát, hogy közben saját magából csinál vallást. A kommunista pártba és az általa teremtett tökéletes társadalomba, a végcélba vetett hit segítette a kommunistákat abban, hogy túléljék csalódásaikat, és meg tudják őrizni hitüket a Pártban.

---

3 *„Ha a tudomány velünk, ki ellenünk?"* – szól az ismert bibliai idézet 21. századra aktualizált változata. Bár kérdéseket vet föl, hogy a tudomány, mint olyan, hogyan tud valakinek az oldalára állni. Ez a tudomány isteni rangra emelésének és vallásos hittétellé változtatásának példája (<https://www.telegraph.co.uk/news/2021/10/16/climate-change-cult-now-owes-religion-rationality>).

4 Molnár Tamás – Bernard Dumont: *Emlékfoszlányok*. szerk. és ford. Király Béla, Századvég, Bp. 2021. 33.

5 Trierben, Marx szülőházában állandó kiállítást rendezett be a német szociáldemokrata pártalapítvány, ahol Marx arcképével díszített szájfrissítő pasztillákat tartalmazó kis fémdobozt árulnak. A doboz felirata: „A nép ópiuma" (Gerő: *I.m.* 226.). Ugyanott 2018-ban kínai adományból Marx-szobrot is felállítottak.

6 Ugyanerre jutott Wilhelm Reich is, aki a szexre alkalmazta a marxizmust, és azt állította, hogy ha az emberek nem lesznek szexuálisan elnyomva, nem lesz szükségük Istenre. Del Noce szerint a totális forradalom a szexuális – s tegyük hozzá: a biológiai – forradalomban tetőzik.

7 A kommunisták nyíltan kijelentik, hogy céljaik csakis minden eddigi társadalmi rend erőszakos megdöntésével érhetők el (vö. Marx – Engels: *Kommunista kiáltvány*, idézi: Gerő: *I.m.* 245–246.).

8 „Az igazságot én teremtem, belőlem fakad" (vö. Agnieszka Kolakowska: *Kultúrák háborúi és más harcok*. ford. Németh Orsolya és mások, Örökség Kultúrpolitikai Intézet, Bp. 2016. 208.).

Nyugati marxizmus – A 2020 júniusában a Németország Marxista-Leninista Pártjának székháza előtt felállított Lenin-szobor Gelsenkirchenben (Észak-Rajna-Vesztfália) *(Wikimedia Commons)*

A marxisták a történelmi haladásra hivatkozva radikálisan át akarják alakítani, meg akarják változtatni a társadalmat. Abban hisznek, hogy az új jobb lesz a meglévőnél, mert a változás a történelmi haladás irányával esik egybe, ami szükségszerűen a tökéletes társadalom felé tart.[9] Marx szerint a történelem egy paradicsomi állapottal: az ősközösségi társadalommal kezdődött, ahol az emberek nem zsákmányolták ki egymást, mindenki egyenlő volt és

9 Marx és Engels a *Kommunista kiáltvány*ban ezt így írja le: „A burzsoázia nem létezhet anélkül, hogy ne forradalmasítsa az összes társadalmi viszonyokat […] a termelés folyamatos átalakítása, az összes társadalmi állapotok szakadatlan megrendítése, az örökös bizonytalanság és mozgás különbözteti meg […] minden, ami rendi és állandó elpárolog, mindent, ami szent megszentségtelenítenek" (idézi: Gerő: *I.m.* 239–267.).

„szükségletei szerint részesült a javakból”.[10] Sajnos, ez az idilli állapot megszűnt. Az okokat Marx nem fedi fel. A Biblia a bűnbeeséssel magyarázta, hogy miért űzettünk ki a Paradicsomból, Marx azonban semmivel nem indokolja, hogy miért nem elégedett meg az ember azzal, hogy kizsákmányolásmentes, egyenlőségen alapuló társadalomban élhetett. Miért döntött úgy, hogy belép az osztályok s ezzel az osztályharc korába, egy olyan korba, ahol megjelent a vallás, a család, a tekintély és a kizsákmányolás. Ezek mindegyike eltűnik majd próféciája szerint, amint a kizsákmányolt proletárok megszerzik a hatalmat, és újra megteremtik a kizsákmányolás és tekintély nélküli, istentelen és családmentes társadalmat. Visszatérünk tehát oda, ahonnan elindultunk: visszakapjuk elveszett földi paradicsomunkat.

Ebből is látszik, hogy Marx egyszerre volt próféta, történész, szociológus, filozófus, közgazdász és hatalomra törő politikus.[11] Ő volt az újkor legmessianisztikusabb prófétája. Jövendölése szerint a tökéletesség eléréséhez megváltásra és megváltóra van szükség, és mivel a megváltást az osztályharcban győztes proletárforradalom hozza el, így a proletariátus az új megváltó. Mindezt logikusan, racionálisan végiggondolt következtetésként tárta a közönség elé, tudományos elemzésekkel és adatokkal alátámasztva. Végtére is, önképe szerint ő tudós volt, akinek tudományos tények támasztják alá állításait. Ténynek tüntette fel azt is, hogy a történelmi haladás irányát a történelmi szükségszerűség automatizmusa szabja meg. Csak bennünk merül fel a kérdés, hogy ha a történelmi haladás automatizmusa tudományos szükségszerűség, akkor miért van szükség a marxisták által szervezett és szorgalmazott munkásmozgalomra, a belőlük szervezett politikai pártokra? Miért kell aktív cselekvéssel, vagyis osztályharccal utat csinálni a proletárforradalomnak? – ha a történelem így is, úgy is a szükségszerű irányba halad, akkor nem lenne célravezetőbb kivárnunk a sorunkat?[12]

Marx az újkor messianisztikus prófétája

Marx gyűlölködő, összeférhetetlen élősködő volt, aki legjobban saját magát gyűlölte. Polgárcsaládból származott, polgári életet élt, amit családja, illetve barátja, Engels finanszírozott, mégis mindennél jobban gyűlölte a polgárságot, a burzsoáziát. Zsidó létére alpárian antiszemita volt.[13] A kor kapitalista mintafővárosát, Londont választotta lakóhelyéül, miközben antikapitalista volt. Arisztokrata nőt vett feleségül, ami egyáltalán nem mérsékelte az arisztokraták iránt érzett gyűlöletét. Míg a kereszténység a szeretetet hirdette, addig a marxizmus utat engedett a féktelen gyűlöletnek. A gyűlöletet vallása lett.[14]

A nyugati világ magáévá tette a marxizmus ateizmusát, relativizmusát és nihilizmusát, gyűlöletét, gyökértelenségét cserébe az újabb megváltást kilátásba helyező tökéletes jövőért, aminek az eljöveteléig áldozatokat és vértanúkat követelt. A mai marxisták az osztályharcot az elnyomás elleni harcra cserélték, mert a kapitalizmus elleni harcot már nem tartják időszerűnek. Helyette a család és a házasság ellen lázítanak, amiket a társadalmak legmélyebben gyökerező elnyomó intézményeiként azonosítottak. Úgy vélik, ezúttal a marxista forradalmi eszme a technologizmus és a tudományizmus mindenhatóságával és a szexuális forradalommal együtt lendül végső támadásba. Ezzel kisöprik a nyugati világból a keresztény erkölcsöt és értékrendet, de nem kínálnak helyette semmi állandót. Mindez szinte az elviselhetetlenségig fokozza az emberek elbizonytalanodását, elidegenedését.

---

10 „Semmilyen bizonyíték nincs arra, hogy bármikor, akár a legtávolabbibb múltban léteztek volna olyan társadalmak, amelyek semmit sem tudtak »határokról és kerítésekről«, vagy semmibe vették a különbséget az »enyém és tied« között” – állapította meg Richard Pipes (*A kommunizmus.* ford. Szabó László Zsolt, Európa, Bp. 2004.).

11 Alexander Rüstow: *Ortsbestimmung der Gegenwart. Eine universalgeschichtliche Kulturkritik = Herrschaft oder Freiheit?* 3. köt. Eugen Rentsch Verlag, Stuttgart, 1957. 291.

12 „Ha valami olyasmiben akarsz hinni, ami a természet minden tényével ütközik, legegyszerűbb, ha a jövőbe helyezed, mert az örökre ellenőrizhetetlen marad. Így lesz a hiteltelen cáfolhatatlan” – írja Roger Scruton (*Mi a konzervativizmus?* ford. Jónás Csaba, Osiris, Bp. 1996. 56.).

13 Ezért is mondhatta Goebbels nyolcvan évvel később, hogy minden szocializmus antiszemita. (Joseph Goebbels: *Der Nazi-Sozi, Fragen und Atworten für den Nationalsozialisten.* München, 1932. 12.) De Hitler is a marxizmus végrehajtójának tekintette magát (vö. Hermann Rauschning: *Gesprache mit Hitler.* Europa, Zürich–New York, 1940. 174. és idézi: Kuehnelt-Leddihn: *I.m.* 137.).

14 „Az engesztelhetetlen gyűlölet a nép ellenségeivel szemben az, ami az egyik legfontosabb elve a kommunista erkölcsnek” – mondta Visinszkij 1938-ban (idézi: Richard Overy: *The Dictators, Hitler's Germany, Stalin's Russia*. W.W. Norton and Co., New York, 2004. 302.).

A marxizmus mára kiüresítette az eget, de képtelen arra, hogy a világ, illetve az egyének közötti teret kitöltse. Nem ismer el se istent, se hazát, se nemzetet, se népeket, sem intézményeket. A politikát arra használja, hogy az atomizálttá tett egyének együttélését szabályozza. De *nem ad sem közös hitet, sem közös célt, sem közös jövőképet*. Ezzel járt a marxizmus győzelme Nyugaton.

A MARXIZMUS VISSZANYUGATOSODÁSA

„Kelet-Európában a kommunistaellenesség része volt a nemzeti öntudat megőrzésének, ez pedig nem exportképes áru."

Molnár Tamás[15]

1945 és 1956 között a szovjetek és az amerikaiak közötti hidegháború az istentelen marxizmus és a keresztény civilizáció között folyt. Az USA képviselte a régi rend folytonosságát, a szovjetek a forradalmian újat. A marxizmus már ekkor is jelentős hídfőállásokra tett szert Olaszországban és Franciaországban, ahol az USA beavatkozása nélkül a kommunisták könnyen átvehették volna a kormányrudakat.[16] De első körben be kellett érniük a kulturális hegemónia megszerzésével.

1956 és 1968 között a nyugati piacgazdaságok az életszínvonal és a fogyasztási javakhoz való hozzáférés területén lekörözték a magántulajdont felszámoló, tervgazdálkodáson alapuló szovjet modellt. Bebizonyosodott, hogy a szovjet típusú kommunista rendszerek az anyagi javak tekintetében nem váltották be a marxizmusnak a földi paradicsomra vonatkozó ígéretét. 1968-ra az is egyértelművé vált, hogy a nyugati világ proletárjai nem akarják megdönteni a fennálló rendet, hanem fogyasztani és középosztályosodni akarnak. Ezért nem sikerült a diákmozgalmaknak ügyüket társadalmasítani, és ezért vallottak kudarcot a '70-es évek szélsőbaloldali terroristái is (Fekete Párducok, RAF, Vörös Brigádok), amelyek sikertelenül próbálták forradalmasítani Franciaországot, az NSZK-t, Olaszországot és az USA-t. A nyugati marxisták ezért Antonio Gramsci (1891–1937) olasz marxista filozófus útmutatását követve folytatták a kulturális hídfőállások és intézmények lépésről lépésre történő elfoglalását.[17] Lemondtak a forradalomról és a tömegek támogatásának megszerzéséről, s már csak az uralkodó elitcsoportokra összpontosítottak.

1968 mérföldkőnek bizonyult. Nem mintha a lázadó fiatalok a romboláson kívül bármit is akartak volna.[18] Mozgalmuknak nem volt fókusza, nem voltak elképzeléseik, csak vágyaik. Radikalizmusuk megrekedt a felszínen, a lényegről nem volt mondanivalójuk. Miután saját társadalmaik elnyomottjainak támogatását azok érdeklődésének hiányában nem tudták megszerezni, a harmadik világ kizsákmányoltjainak felszabadítását tűzték zászlajukra. Ez megfelelt a marxizmus internacionalizmusának. Saját forradalomellenes honfitársaiknak hátat fordítottak, és ahhoz az ateista, materialista, relativista, szocialista irányhoz csatlakoztak, ami addigra kétségkívül a 20. századi Nyugat-Európa egyik legsikeresebb politikai irányzatává vált: a szociáldemokráciához. A szociáldemokrácia sikerének titka az volt, hogy nem a tőkét és a bérmunkát akarták megszüntetni, hanem a köztük lévő ellentétet tompítani. Ezért tartotta Marx és Lenin a szociáldemokrácia fő ideológusát, Bernsteint árulónak és renegátnak. Mert míg az előbbiek számára a végcél volt minden, Bernstein, a „mozgalom Júdása", azt vallotta, hogy „a végcél semmi,

a nyugati világ magáévá tette a marxizmust

15 Molnár Tamás: *Visszatekintés*. ford. Barna Teréz, szerk. Király Béla – Stamler Ábel, Magyar Szemle Füzetek, Bp. 2021. 57.

16 Azokban az országokban, ahol szabad választásokon győzhetett volna a kommunizmus (Franciaországon és Olaszországon kívül Görögország is ilyen volt), ott a győztesek megállapodása értelmében nem juthattak hatalomra, bár a francia kormányban egy időre helyet kaptak. Ahol viszont a nép nem választotta meg őket, mint Kelet-Európában, kivéve Csehszlovákiát, ott ők kerültek hatalomra.

17 Lásd bővebben: Békés Márton: *Kulturális hadviselés. A kulturális hatalom elmélete és gyakorlata*. Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Bp. 2020.

18 Lásd bővebben: *Dimenziók éve, 1968*. szerk. Schmidt Mária, XX. Század Intézet, Bp. 2018.

a mozgalom minden".[19] A szociáldemokrácia a proletariátus érdekképviseletének vállalásával, élet- és munkakörülményeinek folyamatos javításával ért el sikereket s tette okafogyottá a forradalmi törekvéseket.[20]

A szovjet modellel szakító nyugati baloldal az elmúlt több mint félszáz évben lépésről lépésre *visszanyugatosította* a marxizmust, *visszatagolta* azt a Nyugat forradalmi hagyományába. A szovjet modellt sikertelennek nyilvánította, és összhangba hozta a marxizmust a francia univerzalizmussal, az amerikai demokráciaexporttal és a németek bernsteini revizionizmusával. (Míg az amerikaiak kivételesnek [*exceptionalism*] gondolják magukat, a franciák egyetemesnek [*universalité*]).

Miután a nyugati tömegeket kielégítette a fokozódó jólét és a fogyasztás látványos bővülése, és a harmadik világ elnyomottjai is sorra kiszabadultak a gyarmati uralom alól, a nyugati marxista élcsapat új elnyomottakat keresett, akiket a különböző kisebbségekben talált meg. Ezek a kisebbségek először a harmadik világból érkező bevándorlók voltak, akiktől a gyarmatosítás bűne alóli megváltást várták. 1987. május 28-án Mitterand elnök például a következőket mondta: „Azt akarom, hogy ide Franciaországba jöhessenek, hogy löketet adjanak a francia kultúrának és szokásoknak."[21] Később a szexuális kisebbségeket karolták fel. A gyámolítandó kisebbségek közös vonása, hogy áldozatok és ezért bűntelenek, szemben a többségi társadalom bűnös tagjaival.

A társadalmi forradalomról lemondó, Marx nyelvét beszélő, hatvannyolcas kultúrmarxistaként szocializálódott nyugati elit a '70-es évektől a szexuális forradalom lázában égett, ami még inkább szembefordította őket a továbbra is puritán és aszexuális keleti kommunizmussal, ami kulturálisan már rég érdektelenné, politikailag pedig egyre sikertelenebbé vált. A nyugati fiatalok egy részét a nihilizmus felé fordította a szexuális forradalom és a kábítószer (LSD, marihuána) kombinációja, poszthatvannyolcas többségük azonban hamar kijózanodott, és sietve összefogott a *neoliberalizmus* iránt lelkesedő gazdasági és pénzügyi élcsapattal. A keleti és nyugati marxistákat továbbra is összefűzte a keresztény hit, a tradicionális erkölcs, a család, a tekintély, a rend és a hagyomány elleni küzdelem. De a kommunizmus, mint *végcél*, egyre jobban eltávolította őket egymástól. Minél jobban összeolvadt a poszthatvannyolcas marxista kulturális elit a neoliberális gazdasági és politikai uralkodó réteggel, annál érdekeltebbé vált a fennálló rend megőrzésében, sőt megerősítésében. Annál is inkább, mert Nyugat-Európa addigra már kiterjedt szociális ellátórendszerrel rendelkező piacgazdaságokat működtetett, vezetőit pedig egyre inkább a társadalomtudományokkal, szociológiával, közgazdaságtannal, politológiával foglalkozó baloldali, vagyis marxista értelmiségiek közül toborozta. Az ő terveik között már nem szerepelt a kizsákmányolásmentes társadalom, a magántulajdon eltörlése és a tervutasításos gazdasági rendszer megvalósítása. Sőt, egyenesen taszította őket.

a nyugati baloldal visszanyugatosította a marxizmust

A FOGYASZTÁS VÁLT AZ ÉLET CÉLJÁVÁ

„A neomarxista baloldal belemerevedett a színpadiasságba, a drámai gesztusokba, a ripacskodásba, az önreklámba."

Christopher Lash[22]

Azzal, hogy az euroatlanti világ kiköltöztette az istenhitet világnézetének középpontjából, vagyis lemondott a szakralitásról, és helyébe a hasznosságot állította,

19 Lenin szerint a szocialista nem fogadhatja el az osztályok megbékélésének és a társadalmi békének az illúzióját, hiszen épp ez teszi szocialistává. (Lásd bővebben: Joshua Muravchik: *A földre szállt menyország. A szocializmus története*. ford. Babarczy Eszter, Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Bp. 2014. és Galló Béla: *Mi lett veled szociáldemokrácia?* Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Bp. 2021.)

20 Eduard Bernstein: *A szocializmus előfeltételei és a szociáldemokrácia feladatai* [1899] ford. Réthelyi Károlyné, Kossuth, Bp. 1989.

21 Idézi: Király Béla: *A Notre Dame és a szégyen* = Uő: *Harangzúgás vagy laikus humanizmus. Esszék, publicisztikák*. Magyar Szemle Könyvek, Bp. 2019. 170.

22 Christopher Lash: *Az önimádat társadalma*. ford. Békés Pál, Európa, Bp. 1996.

eltüntette a legfontosabb különbséget, ami a kommunista szovjet rendszer és a nyugati világ között húzódott.[23] Az 1980-as évektől többé már nem az istentelenek és az Istenben hívők álltak egymással szemben, hanem két materialista, haszonelvű rendszer vetélkedett egymással abban, hogy melyikük működik hatékonyabban (de Kína és az euroatlanti világ közötti szembenállás is gazdasági természetű). A marxizmus forradalmi, kommunista ága ebben a versengésben alulmaradt, legyőzte forradalomellenes, „revizionista", szociáldemokrata szárnya. A „létező szocializmus" gazdasági modelljének befellegzett, de a marxizmus lényege, vagyis a vallásellenesség, a szekularizáció, a tudományizmus, a technológiai progresszió hite, kibővítve a szexuális forradalommal, győzött. A tudomány leválasztása Istenről befejezett ténnyé vált, aminek következményeként az erkölcs viszonylagossá vált, s lerázta fékeit. A tudósok, szakértők új papi kaszttá álltak össze. Az ő feladatuk lett, hogy biztosítsák az embereket arról, hogy a szálakat a *szakértőkrácia* megfelelő, doktorátusokkal és akadémiai fokozatokkal felkent főpapjai, vagyis maga a tudományosság mozgatja.

A nyugati marxisták példáját követve 1989-ben Kelet-Európa is befejezte a kommunista forradalommal való kísérletezést. Azzal, hogy a marxisták lemondtak a kommunizmusról, mint végcélról, minden nagyszabású és hősies törekvésükhöz hűtlenné váltak. Valójában erkölcsi öngyilkosságot követettek el. A materializmus győzelmével a haszon, a pénz, a növekedés, a fogyasztás hajszolása maradt számukra is életük egyetlen értelme és célja, ami őket is ugyanúgy elidegenítette, mint nyugati testvéreiket. A céltalanság az egykori vasfüggöny mindkét oldalán megszabadította az elitet az erkölcsi felelősségvállalás terhe alól, és ezzel radikálisan nihilistává, más szóval: *liberálissá* tette. Így jött létre az a fogyasztói társadalom, ami a történelemben először csak a jelenre fókuszál. Nincs mondanivalója a jövőről.

KÍNA

„A háború valószínűtlen, a béke lehetetlen."
Raymond Aron

Mint már volt róla szó az elején, a kelet-európai kommunista rendszerek kifulladásával egy időben Kína is szakított a szovjet típusú kommunizmussal. A váltásra Mao Ce-tung (1893–1976) halála után került sor utódja, Teng Hsziao-ping (1904–1997) vezetésével. Teng olyan forradalmi változást indított el, aminek *világtörténelmi jelentősége az 1917-es bolsevik puccshoz mérhető.*

Kína volt az első kommunista ország, amelyik a marxista tanok közül többet már a '70-es évek végén nyíltan megkérdőjelezett. Arra hivatkozott, hogy Lenin, Sztálin és Mao is újraértelmezte Marx és Engels tanításait, és itt az idő, hogy az új kínai generáció is ezt tegye. Teng ezért 1978-ban arra szólította fel a párttagokat, hogy legyenek gyakorlatiasok, és ne törődjenek az üres elméletekkel! „Az igazságról a gyakorlat és nem az elmélet dönt" – mondta. Az osztályharcelméletet is elvetette, s helyette az élet valóságos konfliktusaira helyezte a hangsúlyt. Emellett utat engedett a magántulajdonnak, a mezőgazdaságban a háztáji gazdaságoknak, majd a tervgazdálkodás helyett a piacgazdaságnak. Ennek érdekében megnyitotta Kínát a külföldi tőke előtt. Nyugatra küldte tanulni és tapasztalatot szerezni fiataljait, szakembereit. Hátat fordított az egyenlők kizsákmányolásmentes társadalmát ígérő forradalmi célnak: vagyis lemondott a kommunizmusról. „Először pár embernek kell meggazdagodnia ahhoz, hogy később mindannyian gazdagok lehessünk" – jelentette ki. Erénynek tekintette a gazdagodást, támogatta a vállalkozásokat. A kapitalista gazdasági rendszerre való visszaállással párhuzamosan bebiztosította a pártállam társadalmi, politikai vezető és irányító szerepének megőrzését. A kínai államkapitalizmus gond nélkül magáévá tette a Nyugat haszonmaximálásra fókuszáló

23 „Hruscsov szerint nem elvárható, hogy az amerikai emberek a kapitalizmusból egyből a kommunizmusba ugorjanak, ezért segíteni kell az amerikaiak választott vezetőit abban, hogy kis adagolásban kínálják a szocializmust mindaddig, amíg egy nap Amerika már a kommunizmusban ébred" – mondta Ronald Reagan 1961-ben.

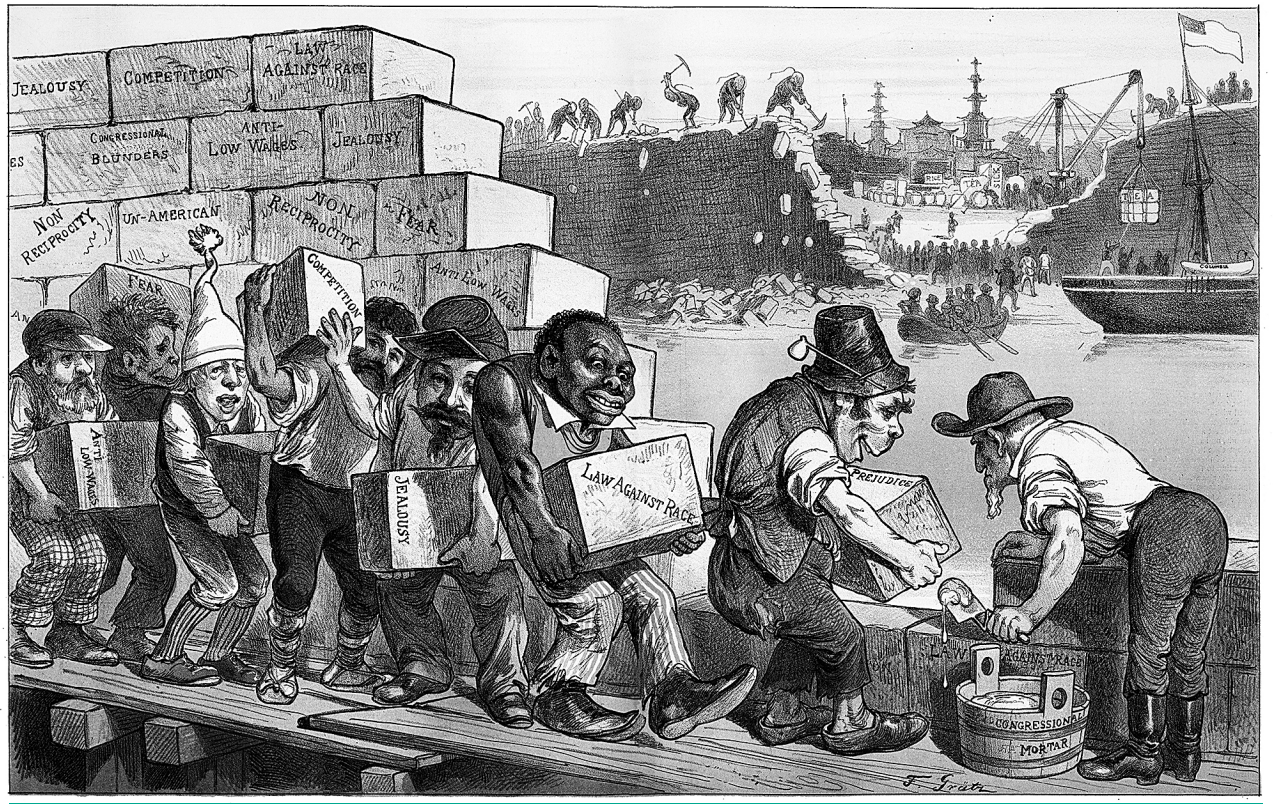

Ellenfal – Kínaiellenes rendelkezéseket ábrázoló rajz a *Puck* magazinban, 1882 *(Library of Congress)*

stratégiáját. Mindez annál is könnyebben ment, mert akkorra már érvényesültek a konfuciánus, meritokratikus elvek. Teng újra a családot tette a társadalom alapegységévé, de a rendszer szigorú materializmusán és parancsuralmi jellegén nem változtatott.[24] Kína kereskedelmi és üzleti tapasztalatait évezredek formálták, ahogy azt az önképüket is, miszerint ők a világ közepe, hiszen Kína nem más, mint az „ég alattiak" egyesülése. Az államkapitalizmusra való átállás túlélési esélyt jelentett a régi-új kínai modellnek, ami annyiban új, hogy ezúttal a kommunista párt tagjai adják az állami hivatalnokok bürokratikus vezető rétegét.

Mire mi a vasfüggönyt leromboltuk, Kína már lepéselőnyre tett szert a visszakapitalizálódásban. Kommunistátlanította marxista–maoista államvallását, megfosztotta utópikus jellegétől, miközben legfontosabb építőköveihez továbbra is ragaszkodott. Hiszen továbbra is ateista, materialista és relativista maradt. A történelmi haladás biztosításának terhét viszont levette a kínai munkásosztály válláról, és a tudományizmusra bízta.

Mire Kína a 21. századba lépett, már sikeresen ötvözte a forradalomtalanított marxizmus és a neoliberalizmus elveit. Mindkét nyugati ideológiát a maga képére igazítva olyan hatékonnyá tette gazdaságát, hogy az mára az egész világot lekörözi. Úgy tűnik, hogy a transzatlanti térség neomarxista–neoliberális frigye a kínai sikerprojekt tükörképévé vált. Akárhogy is van, az éppen kibontakozó amerikai–kínai újabb hidegháborút egyre kevésbé terheli ideológiai szembenállás, bármennyire is diktatúrázik Pekinggel kapcsolatban Washington. A két fél közötti ellentét mára valójában kizárólag hatékonysági, haszonmaximálási és gazdasági, illetve területfoglalási versengésről szól. Rendszereik ugyanis felette hasonlókká váltak, neomarxista–neoliberális elitjeik itt is, ott is kizárólag a profitmaximálásra fókuszálnak. Egyaránt ateisták, materialisták, relativisták, nihilisták.

> **„ötvözte a marxizmus és a neoliberalizmus elveit**

24 Laszlo Ladany: *The Communist Party of China and Marxism, 1921–1985*. C. Hurst and Co., London, 1992. 492–513.

Abban is hasonlatossá váltak, hogy állampolgáraik szabadságát a technológiai eszközök egyre korlátlanabb lehetőségeit kihasználva, egyre jobban kiszolgáltatják a mindenhatóvá tett állam ellenőrzésének. A különbség legfeljebb annyi, hogy Kína pragmatikusabb, és rég letett a tökéletesség hajszolásáról. Már évtizedek óta abbahagyta a „barbár" világ átformálását. Nem akar másokat átnevelni, tökéletesíteni. Legalábbis rövid távon. Üzletet akar és hasznot. Biológiai, genetikai, géntechnológiai kutatásait, klónozásait is hasznossági és piaci szempontjainak rendeli alá. Marxizmusából minden idealizmust kiiktatott, ami maradt, azt alárendelte az állam és a fennálló hatalom reálpolitikai érdekeinek. Moralizálásra és jóemberkedésre nem vesztegeti az energiáit.[25]

SZEXUÁLIS FORRADALOM ÚJRATÖLTVE

> *„A nyugati civilizáció, amiben nevelkedtünk, mély és elszakíthatatlan kapcsolatban áll a kereszténységgel; enélkül valami radikálisan mássá válik."*
>
> Agnieszka Kolakowska[26]

A mai marxizmus azt ígéri, hogy a tudományizmus minden társadalmi gondra megtalálja a megoldást. A társadalmak vizsgálatának és átalakításának tudománya a szociológia, ami a 20. század második felének Amerikájában élte virágkorát, s ez nem volt más, mint forradalomtalanított marxizmus. Utópikus, mert úgy hitte, hogy az emberi boldogság elérhetővé válik, ha a társadalmat a társadalomtudományok szempontjait figyelembe véve alakítjuk át. De ha a társadalmat olyan könnyű átalakítani, mint hiszik és ígérik, miért is állnánk meg itt?

Napjainkban a Nyugat a szexuális forradalom átértelmezett változatának bűvöletében él. Ennek alapja az az utópikus *tökéletességhit*, ami szerint a technológiai eredményeket felhasználva, a társadalmakat (demokráciaexport) és az embereket is kényünk-kedvünk szerint át lehet alakítani, nemüket, kinézetüket tetszés szerint meg lehet változtatni (*gender studies*, LMBTQ+). Hiszen, „amikor nem sikerült lerombolni a társadalmi rendet, hivatkozva arra, hogy boldoggá tesszük az emberiséget, magasabb szintre léptünk, és megpróbáljuk lerombolni a biológiai rendet" – írja Agnieszka Kolakowska.[27]

Mi – velük ellentétben – azonban úgy véljük, hogy az ember lehetőségei behatároltak, és a tökéletesség elérhetetlen. Bár a fejlődés úgy a technológiában, mint az életkörülményekben kétségtelen tény, de sem az embert, sem a társadalmat nem könnyű „továbbfejleszteni". Tapasztalati tény az is, hogy mindenhol, minden korban van lehetőség a Gonoszra. A neomarxisták a Gonosz korlátozását, illetve ellehetetlenítését is a tudományra és a technológiára bízzák.

ÁTPOLITIZÁLÓDOTT VILÁG

> *„A modern lázadás annak a reménye vagy ígérete, hogy a világ önmagában elégséges, tökéletesíthető, azaz nincs szükség ehhez a kinyilatkoztatásra, sem Istenre, sem az egyház iránti engedelmességre."*
>
> Molnár Tamás[28]

A 21. századi Nyugat egyik legfontosabb jellegzetességévé az állam mindenhatóságába vetett hit vált. Míg a 20. század vége azzal próbálkozott, hogy az állam szerepvállalását korlátozza, sőt minimálisra szorítsa vissza, egyfajta éjjeliőrré fokozza le, addig mára az inga visszalendült a másik irányba. A nyugati társadalmak állami szerepvállalást igényelnek, sőt követelnek az élet minden területén, azokon is, amelyeket eddig féltőn óvtak tőle. Az államtól várják a gazdaság

25 Schmidt Mária: *Pillanatfelvétel: Kína*. I–II. 2021. december 19. és 20. Látószög-blog, <https://www.latoszogblog.hu/aktualis/pillanatfelvetel-kina-i/> és <https://latoszogblog.hu/aktualis/pillanatfelvetel-kina-ii>
26 Kolakowska: *I.m.* 265.
27 *Uo.* 268.
28 Molnár: *I.m.* 27.

Hullócsillag –
Eltávolított vörös csillag
egy hazai középület tetején, 1990
(Fortepan)

összes rezdülésének szabályozását, a bajbajutottak megsegítését, a beruházások szavatolását, a pénzpolitikát, a gyermeknevelés, a családi és szociális gondozás átvállalását. A szólásszabadság ellenőrzését, annak biztosítását, hogy senkit ne bántsanak meg, senkinek ne okozzanak nehéz perceket.

A 21. század elejére a nyugati ember az összes magánviszonyába bevonta az államot, ami paragrafusok erdejével próbálja az emberek közötti kapcsolatokat szabályozni. Mára a nyugati országok oda jutottak, hogy a többség nem mer szabadon véleményt nyilvánítani,[29] szexuális viszonyt kezdeményezni, mert évtizedekre visszamenőleg kiderülhet, hogy az helytelen, sőt erőszakos volt.[30] A házastársak közötti intim kapcsolatokra is kiterjed az állami beavatkozás. A jog egyre nagyobb szeletet hasít ki az ügyeinkből, mert az erkölcs helyét átvette a haszonszerzés, mint egyetlen értékmérő, ezért mindenki, minden ügyben a jogszolgáltatástól vár igazolást, és főleg: anyagi kártérítést.

Az állammal szembeni elvárások megnövekedésével együtt csökken az állami intézmények és az azokat működtetők, például a politikusok megbecsültsége. Az állami tisztviselő, illetve a politikus fogyóeszközzé vált, nem bízunk meg bennük, nem fizetjük meg őket, nem nézünk fel rájuk, megvesztegethető és semmirevaló figuráknak tartjuk őket, akiktől elvitatjuk a magánélethez való jogot, és azt várjuk el tőlük, hogy a nap 24 órájában, minden ügyben álljanak helyt, és álljanak rendelkezésünkre. Mindezek miatt egyre kevesebben akarnak politikai pályára lépni, mert a névtelenségbe burkolódzó kommentelők, beszólogatók,

29 Az USA felnőtt lakosságának 62 százaléka nem mer szabadon politikai véleményt nyilvánítani, a németeknél ez a szám több mint 50 százalék.

30 Egy 1965-ös szexuális együttlétért kell felelnie Bob Dylannek, mert akkori alkalmi partnere 2021-ben úgy emlékszik, hogy annak idején nem akarta, vagy nem is annyira.

felelősséget nem vállaló, de másokat állandóan felelősségre vonó álmédiamunkások, kibicek korát éljük. Ez ellehetetleníti a politikát, veszélyezteti a demokráciát, mert mindenki a megrendelői és beszólói oldalon akar helyet foglalni, és lassan nem lesz senki, aki hajlandó lesz a társadalom működtetésében szerepet vállalni.

AZ ÚJ NYUGATI ÉLCSAPAT

A közgazdászok világnézete eltér az emberekétől.

A 20. század végére az Egyesült Államok amerikanizálta Nyugat-Európát, cserébe az addigra marxistává vált nyugat-európai elit marxistává nevelte Amerika élcsapatát. Frigyüket a demokrata Bill Clinton, a szocialista Tony Blair és Gerhard Schröder szentesítette.[31] A házasságba Clinton a neoliberális gazdaságpolitikát, a két európai „munkásvezér" pedig a visszanyugatosított marxizmust vitte.[32] Mindhárman azt a poszthatvannyolcas elitet képviselték, akik semmi kivetnivalót sem találtak abban, hogy a politikát alárendeljék a gazdaságnak, és a munkásosztály érdekképviselete helyett a globális multicégek haszonérdekeinek kijáróivá váljanak. Közös jelszavukká a privatizációt, a liberalizációt és a deregulációt tették. Clinton már a választási kampányában nyilvánvalóvá tette, hogy számára a gazdaság a legfontosabb. Elhíresült választási mondása az volt, hogy „A gazdaság, te ostoba!" (*it's the economy, stupid!*) Blair a thatcheri gazdaságpolitika folytatását ígérte a briteknek, és pont azt is tette. „A vállalkozók nemzetét akarom megteremteni!" – jelentette ki.[33] Schröder az akkor éppen lefagyott német gazdaságot a mai napig érvényben levő neoliberális *Agenda 2010* csomaggal és a *Harz 4* programmal turbózta fel.[34] Ők hárman már nemcsak Leninnek, de Bernsteinnek is hátat fordítottak. A haladóknak ehhez az erődemonstratív frigyéhez a franciák is becsatlakoztak. Az ottani ugyancsak neoliberálissá vált baloldal véleményvezérei szerint is fontosabbak a gazdasági érdekek, mint a politikai szempontok. Ezért kell a politikának átengednie az irányítást a gazdaság szereplőinek. Néhány év alatt a nyugati baloldal elitje az összes neoliberális elvet a magáévá tette. Azt állította, hogy a privatizáció gyógyír a gazdaság összes bajára, és hogy a magántulajdon mindig és mindenhol jobban működik az állami tulajdonnál. A baloldal számára ettől kezdve az állam egyet jelentett a rossz gazdával, a hatékonyság hiányával, a pazarlással és a bürokratikus zűrzavarral.[35]

az Egyesült Államok amerikanizálta Nyugat-Európát

A szociáldemokratákkal, szocialistákkal kibővült régi-új elit tehát összenőtt a neoliberalizmussal, amit mára a globalizáció elméletévé fejlesztett. Ezzel nemcsak a végcélról, vagyis a kommunizmus kizsákmányolásmentes társadalmának elképzeléséről, a társadalmi egyenlőség követeléséről és az állami szerepvállalás fontosságáról mondtak le, de közreműködtek abban is, hogy osztálypártjaik alanyától, vagyis az ipari proletariátustól is megszabaduljanak. Baloldaliságukat abban élik ki, hogy elkötelezett kultúrmarxistaként a szexuális kisebbségek és az antirasszizmus érdekképviseletére váltottak, amit a multikulturális kozmopolitizmus és a globalizáció támogatásával egészítettek ki. Mára az lett a gazdasági globalizáció ideológiáját kiszolgáló, marxistául beszélő, poszthatvannyolcas kulturális elit célja, hogy az egész világ a piacok világává váljon.

31 Tony Blair (1953), Bill Clinton (1946) és Gerhard Schröder (1944) az utolsó hatvannyolcasok közé tartoznak, de még Angela Merkel (1954) és Joe Biden (1942) is. Schröder visszavonulása után a Gazprom orosz gázipari óriáscég felügyelőbizottságának élére állt, s helyt kapott a Ringier svájci médiakonszern vezetésében is, de emellett az oroszok lobbistájaként is tevékenykedik.

32 Az 1990-es évekre egypólusúvá vált világot vezető USA a „washingtoni konszenzusnak" való megfelelést követelte. Helmut Schmidt egykori szociáldemokrata német kancellár ezt a korszakot a „ragadozókapitalizmus" korának nevezte el.

33 Stephen Timewell: *UK: Blair's Britain. Banker.* 1997/június. Idézi: Muravchik: *I.m.* 335.

34 A harmadik út (*third way*) nem más, mint az emberarcú globális kapitalizmus, azaz kísérlet arra, hogy minimálisra csökkentsük a globális masinéria emberi áldozatainak számát, miközben magát a gépezetet hagyjuk működni. Lásd bővebben: Slavoj Žižek: *A törékeny abszolútum. Avagy miért érdemes harcolni a keresztény örökségért.* ford. Hogyinszki Éva – Molnár D. Tamás, Typotex, Bp. 2011. 104–105.

35 Marcel Gauchet: *A francia balsorsról.* ford. Király Béla, Századvég, Bp. 2021. 198.

A munka és a termelés Ázsiába, illetve a szegényebb országokba történő kiszervezésével Marx újabb jövendölése dőlt meg: a nyugati jóléti államokból eltűnt a világtörténelem győztesének kikiáltott proletariátus, melynek feladata lett volna a nemzetállamokon túlmutató egyesülés létrehozása. Miközben ők kimúltak, a nemzetállam él és virul. De az egyenlőséget, ami eredetileg a baloldali gondolkodás középpontjában állt, ugyancsak lecserélték, mégpedig a kirekesztésre. Az öntudatos és osztályérdekét képviselő elnyomottak érdekképviselete helyett mára az áldozatok és a periférián lévők iránti együttérzés és szánalom maradt. Az elérendő cél ennek megfelelően nem az általános egyenlőség elérése, hanem a leghátrányosabb helyzetben lévők irányába mutatott méltányosság. Pozitív diszkriminációval akarják őket helyzetbe hozni, hogy ezzel fedjék el árulásuk és bűnös magatartásuk nyomait. A haszonmaximalizálásban egyneműsített nyugati élcsapat, a *status quo*-elit érdeke, hogy a gyarlóvá minősített középrétegek mind jobban visszaszoruljanak. Ez az elit önzését és kizárólagosságra törekvését a parttalan emberjogi napirenddel fedi el. Jól őrzött és magas falak mögé zárt élettereiben az a biztos tudat tölti el, hogy megint a történelem jó oldalán áll, ami morális fölényt biztosít a számára. Nem csoda, hogy a pozícióit bebetonozó *status quo* mindenáron való fenntartásában érdekelt.

Nem akarják tudomásul venni, hogy a régi világ már rég köddé vált, és ők is végérvényesen „kihullottak a mából" (Ady). A 21. század kihívásaival kapcsolatban nincsen sem ötletük, sem mondanivalójuk. Foglyul ejtette őket az az unalmassá és egysíkúvá változtatott világ, ami kizárólag a haszonról, az üzleti érdekek érvényesítéséről és az újabb és újabb luxusfogyasztási cikkek be- és megszerzéséről szól.[36] A jövőről való gondolkodást, a reálpolitikai célok kitűzését azokra a szakértőkre bízták, akikből a bürokratákkal együtt az új nemesi kaszt szerveződött. A szakértők és a bürokraták azonban csak egyes részletkérdésekben tájékozottak, de mint azt mindannyian már számtalanszor megtapasztaltuk, az egészről fogalmuk sincs.

Európa keleti fele újra életre kelt

A neomarxista–neoliberális elit a piacok és a globális nagyvállalati érdekek visszakérdezés nélküli kiszolgálóivá vált, és lemondott a hagyományos baloldali értékek képviseletéről. A végcélt, a kommunizmust, már korábban érvénytelennek nyilvánították, mostanra a mozgalmat is elárulták. A kör bezárult.

ESZKÖZTOTALITÁRIUS RENDSZEREK[37]

Totalitarianizmus az, amikor nem keresheted az igazságot, nem tehetsz fel kérdéseket.

A neomarxista, bizniszorientált Nyugat a Szovjetunió kimúlásának óráiban haladéktalanul ránk erőltette azt a vad- és rablókapitalizmusba oltott neoliberalizmust, amiről mi akkor a felzárkóztatásunkat reméltük.[38] Hamar megértettük, hogy ez a mérgező elegy azzal a veszéllyel fenyegeti térségünket, hogy az Európai Unió nyugati feléhez hasonlóan mi is a haszonlovagok és lobbik vadászterületévé válunk.[39] Arra is rádöbbentünk, hogy az Európai Unió azoknak a gazdasági érdekeknek és szereplőknek a kedvéért akarja földrészünk soknemzetiségű és sokfajta kultúrával rendelkező identitásait megszüntetni, akikről egyre kevésbé hihető, hogy az európai polgárok közösségét szolgálják.[40] Ezért Európa keleti fele az Európai Unióban egyre inkább veszélyt és nem esélyt lát.

Az Európai Unión belüli összecsapások a neomarxistává vált és a neoliberalizmussal összeházasodott Nyugat-Európa és a marxistátlanított Kelet-Európa

36 Lásd a német választási kampányt 2021 őszén, ahol egyetlen politikai kérdés, értékválasztást sejteni engedő különbség sem került terítékre. Dögunalomba fulladt, ahogy az ezt megelőzők is. Németország ugyanis mára végletesen depolitizálttá és egyszólamúvá vált.

37 Alain de Benois fogalma (vö. Király: *I.m.* 158.).

38 Király: *I.m.* 159.

39 A nyugati médiacsoportok, ipari és kereskedelmi láncok brutális eszközökkel markolják fel Európa keleti felének piacait a béke megőrzésének és az ún. jólét szétterítésének jelszava alatt (Molnár – Dumont: *I.m.* 93).

40 Nagy Márton: Ezek a cégek és hálózatok irányítják a világgazdaságot. *Mandiner.hu*. <https://mandiner.hu/cikk/20210825_ezek_a_cegek_iranyitjak_a_vilaggazdasagot>

Szuverén ország – Orbán Viktor miniszterelnök beszéde a Magyar Függetlenség Napján, 2021. június 19. *(Botár Gergely felvétele, Terror Háza Múzeum)*

között folynak. A nyugatiak egyeduralmát veszélyezteti, hogy Európa keleti felében újra életre kelt a vallásosság, utat tört magának a hit, a miszticizmus, és szemben a *fejlett Nyugat*tal, az embereket még érdeki a politika, amitől még várnak valamit. Az emberek még dolgoznak, termelnek, vannak céljaik. Még nem tompította el őket a jólét. Európa keleti fele igenli az európai együttműködést, de ragaszkodik nemzeti hagyományaihoz és az azokhoz szervesen illeszkedő közösségi és intézményi hálókhoz, amik társadalmait összetartják. Elborzasztja, hogy nyugati fele már feladta saját történetét, nem fogalmaz meg saját célokat. Az USA klónjává vált. Az újabb és újabb amerikai egyetemi divatokat mintegy *trip*ben követő nyugat-európai elit egyre látványosabban terrorizálja többségi társadalmait, és természetesnek veszi, hogy ahogy azok, úgy mi is vonakodás nélkül engedelmeskedünk nekik. Mi azonban a totális diktatúrák összes iskoláját kijártuk. Azonnal felismerjük, hogy az az egyneműsítő szándék, amivel szemben állunk, *totalitárius természetű*.

Ezért nemet mondunk rá. A marxistákat egyszer már legyőztük. A totális diktatúrát a történelem szemétdombjára vetettük. Most is képesek leszünk rá. Ez tesz minket magabiztossá és erőssé. ■